

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Lezen als de BLIKSEM

Maud van Druenen
(Expertisecentrum Nederlands)

Netwerkdag SLO – 14 april 2016

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Programma

- Fundering van BLIKSEM
- De BLIKSEM-aanpak
- Zelf aan de slag met BLIKSEM
- Wetenschappelijk onderzoek

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Begrijpend Lezen Instructie Kan Strategisch En Motiverend

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Klachten van scholen

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Wat is begrijpend lezen?

“Met een treurig gezicht nam de soldaat afscheid van zijn geliefde”

Lezen is denken!

Hoe meer je samen over de tekst nadenkt en praat, hoe hoger het begripsniveau

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Factoren

die een rol spelen bij begrijpend lezen

- Technisch lezen
- Woordenschat
- Kennis van de wereld
- Begrijpend luisteren
- Cognitieve vaardigheden
- Metacognitieve vaardigheden
- Leesmotivatie

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Veenman e.a. (2006) & Van der Stel (2011)
Metacognitieve vaardigheden kunnen verbeteren als:

1. strategieën worden aangeboden en geoefend in een betekenisvolle taak
2. het nut van het gebruik van de strategieën duidelijk wordt uitgelegd
3. de metacognitieve instructie over langere tijd wordt gegeven

Katholieke Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Onderzoek

- Bepaalde set evidence-based leesstrategieën (Van Keer, 2004; Stoeldraijer & Vernooij, 2007)
- Interactie is belangrijk bij begrijpend lezen (Pressley, 2006)
- De correlatie tussen strategiegebruik en leesmotivatie is hoog (van Elsäcker, 2002)
- 'Strategies are important, but they are boring when used in isolation' (Guthrie e.a., 1996)

Katholieke Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Bij begrijpend lezen gebruiken we grotendeels dezelfde vaardigheden als bij begrijpend luisteren: dus ook met (jonge) kinderen die niet technisch kunnen lezen, kun je eraan werken

Zie: *Begrijpend leren lezen via luisteren* (Brand-Gruwel e.a., 1995)

Katholieke Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

De strategieën

0. Voorspellen
1. Voorkennis activeren, relaties leggen
2. Monitoring: Begrijp ik wat ik lees?
3. Woorden leren uit het verhaal
4. Visualiseren/Schema maken
5. Vragen stellen/Verbanden leggen
6. Hoofdgedachte bepalen in één zin
7. Samenvatting maken in drie zinnen
8. Mening geven

Katholieke Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Strategieën en vaardigheden

Strategieën:
Bewust ingezet, met nadenken

Leesvaardigheden:
Onbewust ingezet, geautomatiseerd, zonder nadenken

Een strategie kan een vaardigheid worden
Strategieën zijn een middel, geen doel

Katholieke Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Modellen: hardop denkend voordoen

Katholieke Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Valkuilen bij het modelen:

- Vragen stellen i.p.v. modelen
- Instructie geven i.p.v. modelen
- Helemaal geen vragen meer stellen
- Te weinig interactie tijdens het modelen

Oefenen is nodig om het goed te leren

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

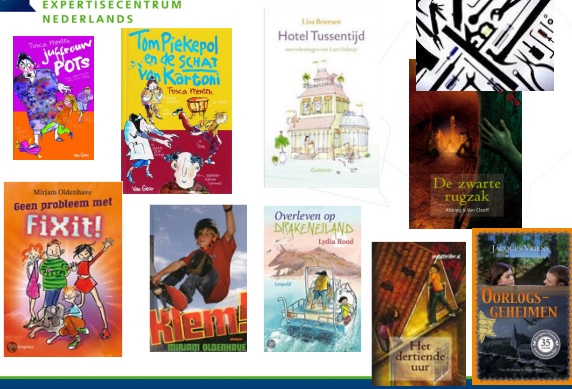
Cyclus:

1. **modelen** bij voorlezen
2. **oefenen** bij stillezen
3. **toepassen** bij zaakvaklessen

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

Materialen groep 5 t/m 8

- Map met inleiding, lesbeschrijvingen, grote strategiekaarten, picto's van de strategieën
- 2 of 3 voorleesboeken per leerjaar
- Cd-rom met kopieerbladen, strategiebladen voor leesles en zaakvakles (ook voor digibord), oefen- en toetsteksten, jaarschema, lijst met leesbegrippen

Leerlingmateriaal: snelhechters, strategiebladen, leesboeken

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

BLIKSEM in groep 5 en 6

Drie keer per week:

1. Voorlezen, 2 of 3 strategieën modelen
2. Stillezen (15 min.), strategieën toepassen, formulier invullen
3. Nabespreking

- * Leerkracht modelt de meeste strategieën
- * 1 x per week strategieën toepassen bij zaakvakles

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM NEDERLANDS

BLIKSEM in groep 7 en 8

Per week:

- **Les 1:** Voorlezen + 4 strategieën modelen
- **Les 2:** Stillezen, strategieën toepassen
- **Les 3:** Alleen voorlezen

- * Toepassen bij zaakvaklessen (2 of 3 x per week)
- * Leerkracht modelt de helft van de strategieën
- * Laatste boek in groep 8: kinderen kiezen zelf hun strategieën

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Behalve de leeslessen zijn er:

- Oefenteksten (6 x per jaar)
- Toetsen begrijpend lezen (3 x per jaar)
- Strategietoetsen (3 x per jaar)
- Reflectielessen (2 x per jaar)

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Eindconclusie

- Na 1 jaar: Redelijk groot positief effect op kennis van leesstrategieën.
- Na 2 jaar: Positieve effecten op twee toetsen begrijpend lezen en op technisch lezen. De effecten zijn klein maar significant.
- Geen effect op woordenschat en leesmotivatie, gemeten met vragenlijst, ondanks overwegend positieve reacties van leerkrachten en leerlingen.

Katholiek Universiteit Nijmegen

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Dank voor jullie aandacht!

Vragen of meer informatie?
m.van.druenen@expertisecentrumnederlands.nl

Voor proefpakketten, zie www.expertisecentrumnederlands.nl >
Projecten > BLIKSEM > Downloads

Katholiek Universiteit Nijmegen